

20. HOSPODÁŘSKÝ A KULTURNÍ ROZMACH

ČESKÉ ZEMĚ A HOSPODÁŘSKÝ DUALISMUS EVROPY

Celkový pohled na hospodářskou situaci v Evropě ve 14. století znovu potvrzuje rozštěpení tohoto kontinentu na dvě odlišné ekonomické oblasti. Působením složité souhry geografických, demografických a ekonomických činitelů se brzy po stěhování národů vytvořila nikým neurčená a přitom po věky trvající hranice, která oddělovala dynamičtěji se rozvíjející západní oblasti od střední a východní Evropy, opouštějící daleko pomaleji, většinou až pod vnějšími podněty, strnulé formy hospodářského a společenského života. Existence této hranice není překonána dodnes. S jistými

a

b

Nové Město pražské představuje velkolepé završení více než sto let trvající městské kolonizace v českých zemích. Jeho založení bylo součástí úsilí Karla IV. o přeměnu Prahy v důstojnou rezidenci českého krále a císaře Svaté říše římské. Zakládací listinu Karel IV. podepsal 8. března 1348 a o několik týdnů později začaly první stavební práce. Již tato rychlost svědčí o tom, že založení bylo dlouhodobě organizačně, finančně i technicky připravováno. Ideový návrh projektu připravil sám Karel, na urbanistickém řešení se podílel pravděpodobně Matyáš z Arrasu. Ve snaze zabránit spekulacím soustředil Karel IV. ve svých rukou veškeré pozemky budoucího staveniště a vydal přesné pokyny pro chování stavebníků, předpisy o výšce budov, stanovil tresty za porušování stavební čáry, a dokonce vznikla i směrnice o výši úroků z hypoték splácených budoucími majiteli domů. Nové Město se rozkládá podél jižní a východní strany Starého Města pražského, od vyšehradské skály a řeky Vltavy na jihu po bývalý brod přes řeku u Poříčí na ploše 360 ha. Podle představ Karla IV. mělo vytvořit harmonický celek se Starým Městem. Urbanistické řešení dokládá snahu navázat na síť ulic tzv. Havelského města (kolem kostela sv. Havla a ulice Rytířské). Do areálu Nového Města bylo zahrnuto několik starších osad (Opatovice, Jircháře, Zderaz, Psáře, Rybníček, Poříčí), několik dvorců a dalších roztroušených staveb. Plán respektoval starou zástavbu a přitom představoval udivující účelnou strukturu, která v podstatě vyhovovala až do období průmyslové revoluce 19. století a zachovala se téměř neporušená dodnes. Páteří města byla tři tržiště — Dobyččí trh (Karlovo náměstí), Koňský trh (Václavské náměstí) a Senovážné náměstí. Byla propojena hlavními komunikacemi. Ty v zásadě pravoúhle protínaly ulice vedoucí radiálně od bran Starého Města k vněj-

Česká svatováclavská koruna (1346) s koženým pouzdrém (1347). Je zdobena drahokamy — safíry, rubíny, spinely a perlamy, mezi nimi je největší nebroušený rubín na světě.